

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นบทสรุปผลการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสื่อการสอนวิชาดนตรี ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาถึงความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรี ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูทั้งหมดที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2537 จำนวน 427 โรงเรียน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกครูในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่สอนวิชาดนตรีหรือนาฏศิลป์ ในโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 427 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด

แบบสอบถามมีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพ และ ความต้องการสื่อการสอน

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาการใช้สื่อการสอน และ ข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับการใช้และวิธีแก้ปัญหา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical package for the social science) คำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. หาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบรายการตรวจสอบ (Check list) และ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) กับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบลำดับขั้นการจัดค่า (Rating Scale)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 77.3)

ครูสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ มีอายุ ระหว่าง 31 - 40 ปี (ร้อยละ 37.0) จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 87.2) มีอายุราชการสูงกว่า 10 ปี (ร้อยละ 51.9) เคยอบรม เกี่ยวกับด้านดนตรีบางวิชา (ร้อยละ 46.0) สอนวิชาดนตรีทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.6) (ร้อยละ 51.9) หน้าที่ปัจจุบันเป็นครูสอนวิชาดนตรี และ นาฏศิลป์ (ร้อยละ 67.8)

2. สภาพ ปัญหา และ ความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรี

2.1 สภาพของสื่อการสอน

ก. ด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอนวิชาดนตรี ด้านปริมาณ พบว่า สื่อการสอนประเภทบทเพลง บทเพลงร้อง มีจำนวน เพียงพอ ประเภทแผนภูมิและแผ่นภาพ แผ่นภาพเครื่องดนตรี มีจำนวนเพียงพอ ประเภทเครื่องดนตรี เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ มีจำนวนเพียงพอ ประเภทเครื่องเสียง เครื่องรับวิทยุ มีจำนวนเพียงพอ ประเภทสิ่งพิมพ์ หนังสือแบบเรียนวิชาดนตรี มีจำนวนเพียงพอ ประเภทสื่ออื่น ๆ เครื่องฉายวีดิทัศน์ มีจำนวน เพียงพอ ด้านคุณภาพ พบว่า สื่อการสอนประเภทบทเพลง บทเพลงร้อง มีสภาพพอใช้ได้ ในระดับมาก ประเภทแผนภูมิและแผ่นภาพ แผนภูมิสัญลักษณ์ทางดนตรี มีสภาพพอใช้ได้ ในระดับปานกลาง ประเภทเครื่องดนตรี เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ มีสภาพพอใช้ได้ในระดับ ปานกลาง ประเภทเครื่องเสียง เครื่องรับวิทยุ มีสภาพพอใช้ได้ ในระดับปานกลาง ประเภท สิ่งพิมพ์ หนังสือคู่มือการสอนวิชาดนตรี มีสภาพพอใช้ได้ ในระดับมาก ประเภทสื่ออื่น ๆ เครื่อง ฉายวีดิทัศน์ และ เครื่องฉายสไลด์ มีสภาพพอใช้ได้ ในระดับปานกลาง

ข. ด้านสถานที่ พบว่า จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีในปัจจุบัน มีความ เพียงพอในระดับปานกลาง ส่วนจำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีที่มีขนาดเหมาะสมต่อการใช้อุปกรณ์, จำนวนห้องเก็บอุปกรณ์และสื่อการสอนดนตรี, จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีที่สะดวกต่อการใช้อุปกรณ์

สอนดนตรี, จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีที่สะดวกในการสอนและเก็บสื่อดนตรีอยู่ในห้องเดียวกัน และ จำนวนตู้เก็บสื่อการสอนดนตรี มีความเพียงพอในระดับต่ำ

ค. ด้านงบประมาณส่วนใหญ่ พบว่า ทุกรายการ มีความเพียงพอ ในระดับต่ำ

ง. ด้านการผลิต พบว่า ทุกรายการ มีความเพียงพอ ในระดับต่ำ

จ. ด้านบุคลากรผู้ให้การสนับสนุน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนการใช้สื่อการสอนดนตรี ในระดับสูง ส่วนผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่น ๆ ให้การสนับสนุนด้านการจัดซื้อและจัดหาสื่อการสอนดนตรี ในระดับต่ำ

ฉ. ด้านการใช้สื่อ ส่วนใหญ่ จะใช้เครื่องดนตรี เลือกสื่อดนตรีตรงกับเนื้อหาในบทเรียน และใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย ในบางบทเรียน อยู่ในระดับสูง นอกนั้น อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเก็บสื่อการสอนที่ใช้แล้วไว้ใช้คราวต่อไปอย่างมีระเบียบ เช่น แยกประเภท และ เมื่อใช้สื่อการสอนดนตรีแล้วทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในบางบทเรียน อยู่ในระดับต่ำ

2.2 ปัญหาในการใช้สื่อการสอน

ด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอน ครูสอนวิชาดนตรีมีปัญหาขาดแคลนทุกรายการ ในระดับปานกลาง ด้านบุคลากร มีปัญหาขาดแคลน ในระดับปานกลาง 6 รายการ ส่วนครูไม่เห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอน และ ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญในการใช้สื่อการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย ทั้งสองรายการ ในด้านสถานที่ มีปัญหาด้านสถานที่ในระดับ ปานกลาง ทุกรายการ ส่วนด้านงบประมาณ ครูสอนวิชาดนตรี มีปัญหาด้านงบประมาณในระดับ ปานกลาง ทุกรายการ สำหรับด้าน

การผลิต มีปัญหาด้านการผลิตในระดับ ปานกลาง ทุกรายการ

2.3 ความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีและความต้องการคำแนะนำในการใช้

ก. ด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอนวิชาดนตรี สื่อการสอน ประเภท บทเพลง ส่วนใหญ่มีความต้องการทุกรายการ ในระดับมาก ประเภทแผนภูมิและแผ่นภาพ พบว่า แผนภูมิเพลง แผนภูมิแสดงรูปและโครงสร้างทางดนตรี และ แผ่นภาพลักษณะเครื่องดนตรีมีความต้องการในระดับมาก ประเภทเครื่องดนตรี ส่วนใหญ่ มีความต้องการ เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ (เช่น กลอง, ฉิ่ง, รำมะนา, ทับปูลิน ฯลฯ) อยู่ในระดับมาก ประเภทเครื่องเสียง พบว่า แถบ บันทึกลีลา และ เครื่องบันทึกเสียง มีความต้องการในระดับมาก นอกนั้นมีความต้องการในระดับ ปานกลางทุกรายการ ประเภทสิ่งพิมพ์ พบว่า หนังสือสารานุกรมและพจนานุกรมทางดนตรี วารสารดนตรี หนังสืออ้างอิงทางดนตรี และ หนังสือคู่มือการสอนวิชาดนตรี มีความต้องการ ในระดับมาก ส่วนหนังสือแบบเรียนวิชาดนตรี มีความต้องการในระดับปานกลาง สื่อการสอนอื่นๆ พบว่า มีความต้องการวิดิทัศน์เกี่ยวกับดนตรี ในระดับมาก นอกนั้นมีความต้องการ ในระดับ ปานกลาง ทุกรายการ

ข. ด้านสถานที่ ส่วนใหญ่มีความต้องการ จำนวนตู้เก็บสื่อการสอน จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีที่สะดวกในการสอนและเก็บสื่อดนตรีอยู่ในห้องเดียวกัน จำนวนห้องเรียนที่สะดวกต่อการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี และ จำนวนห้องเก็บอุปกรณ์และสื่อการสอน ดนตรี มีความต้องการในระดับมาก นอกนั้นมีความต้องการอยู่ ในระดับปานกลาง

ค. ด้านงบประมาณพบว่า มีความต้องการในระดับ มาก คือ งบประมาณในการเพิ่มพูนความรู้ของครูในด้านการผลิตสื่อการสอนวิชาดนตรี งบประมาณที่ได้รับ ในการจัดซื้อสื่อทางดนตรีสำหรับใช้ในการเรียนการสอน และ งบประมาณที่ได้รับในการซ่อมแซมสื่อดนตรี

ง. ด้านการผลิตสื่อ พบว่า มีความต้องการในระดับ มาก คือ หน่วยบริการผลิตสื่อการสอนของโรงเรียนบริการผลิตสื่อการสอนคนตรี วัสดุอุปกรณ์ที่โรงเรียนจัดสรรให้แก่ครูในการผลิตสื่อ และ ครูผู้สอนผลิตสื่อใช้เอง นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

จ. ด้านบุคลากรผู้ให้การสนับสนุนพบว่า ครูสอนวิชาคนตรีส่วนใหญ่มีความต้องการให้ผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่น ๆ ให้การสนับสนุนด้านการจัดซื้อและจัดหาสื่อการสอนคนตรี ในระดับมาก นอกนั้นมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ

ฉ. ด้านการใช้สื่อ พบว่า ประเภทของสื่อที่ใช้ครูสอนวิชาคนตรี มีความต้องการคำแนะนำในการใช้ ในระดับมาก คือ เครื่องดนตรี นอกนั้นมีความต้องการคำแนะนำในการใช้อยู่ในระดับ ปานกลาง วิธีการใช้สื่อ พบว่า ทุกรายการ มีความต้องการคำแนะนำในการใช้ ในระดับปานกลาง ส่วนประเภทกิจกรรมที่ใช้ในการสอนคนตรี พบว่า กิจกรรมเน้นจังหวะ ต้องการคำแนะนำในการใช้ ในระดับมาก นอกนั้นต้องการคำแนะนำ ในระดับปานกลาง

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ครูสอนวิชาคนตรีผู้ตอบแบบสอบถาม ได้มีการเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อและวิธีการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

ปัญหาในด้านของการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และความชำนาญในการสอนวิชาคนตรี โดยตรงนั้น มีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดสรรบุคลากรทั่วไปทำการสอนในแต่ละวิชา ควรดำเนินการคัดเลือกบุคลากรที่มีความถนัด และ มีความรู้ที่จบการศึกษาตรงตามแต่ละวิชาไปทำการสอน โดยเฉพาะวิชาที่จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจ การใช้ทักษะ ตลอดจนเทคนิควิธีการสอนที่ค่อนข้างจะมีลักษณะเฉพาะ ตัวอย่างเช่นวิชาคนตรีนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะต้องส่งบุคลากรหรือครูที่มีความรู้ ความชำนาญ และจบการศึกษาในสาขาวิชานี้โดยตรงมาเป็นผู้ทำการสอน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาได้ตรงจุดที่สุด เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้น ถึงแม้บางครั้งจะสามารถหาบุคลากรมาทำการสอนแทนได้ แต่ก็พบว่า การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะ

บุคลากรหรือครูไม่มีความรู้ และ ไม่ได้จบมาทางด้านวิชาดนตรีโดยตรง จึงขาดความเข้าใจต่อเนื้อหา และ บทเรียนที่จะนำมาทำการสอนได้อย่างถูกต้อง การที่ได้จัดครูที่มีความรู้ ความชำนาญในวิชานี้โดยตรงมาทำการสอนจะช่วยทำให้ปัญหาหมดไป ส่วนในกรณีที่ไม่สามารถจัดสรรบุคลากรได้ตรงตามคุณลักษณะที่กล่าวมา ก็ควรจัดให้มีการอบรมบุคลากรหรือครู ผู้ซึ่งต้องทำหน้าที่ในการสอนแต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่ถูกต้อง ให้ได้รับทราบถึงข้อมูลในด้านของเนื้อหา บทเรียน ตลอดจนเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ในวิชาดนตรีอย่างถูกต้อง ซึ่งการจัดอบรมดังกล่าวจะสามารถช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในวิชาดนตรีโดยจะทำให้การเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม ในกรณีที่ไม่สามารถจัดสรรบุคลากรได้ตามที่กล่าวมา และ ข้อเสนอแนะดังกล่าวจะเป็นการช่วยให้ปัญหาในด้านการขาดแคลนบุคลากรนี้ลดลงได้บ้างในบางส่วน

ปัญหาในด้านของสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือการขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ถูกต้อง ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่า ทางสำนักการศึกษา และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสำรวจความต้องการของแต่ละโรงเรียนในด้านของการใช้สื่อและควรสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อการสอนตรงตามแผนการสอนที่ครูได้จัดทำเสนอขึ้นไป เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ประกอบได้ตรงตามบทเรียน และ จะได้เสริมความเข้าใจที่ถูกต้องได้มากขึ้นแก่นักเรียน นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้บริการด้านสื่อการสอน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากครูในบางโรงเรียนไม่ทราบข้อมูลในด้านนี้ จึงทำให้เสียเวลาในการจัดหาสื่อด้วยตนเอง และ สื่อบางชนิดก็ไม่สามารถที่จะจัดหาด้วยตนเองได้ นอกเหนือจากการสำรวจความต้องการในด้านสื่อของแต่ละโรงเรียนแล้ว ควรที่จะสำรวจสภาพของสื่อว่าอยู่ในคุณภาพที่ยังใช้การได้หรือไม่ เนื่องจากสื่อบางชนิดชำรุดและใช้การไม่ได้ ในขณะที่โรงเรียนบางแห่งไม่สามารถจะจัดซื้อสื่อมาทดแทนขึ้นที่ชำรุดไปเองได้ ในด้านของวิธีการใช้สื่อและอุปกรณ์ที่ถูกวิธีนั้น ควรจัดให้มีการอบรมครูในเรื่องของการผลิตและการใช้สื่อในวิชาดนตรี โดยมีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นผู้ทำการอบรม การดำเนินการเช่นนี้จะช่วยลดปัญหาในด้านการขาดแคลนสื่อการสอนได้ในส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ นอกจากปัญหาการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนได้อย่างไม่ถูกวิธีแล้ว ครูดนตรีบาง

ส่วนไม่มีความรู้และความสามารถในการที่จะผลิตสื่อเองได้เลย ซึ่งสื่อบางชิ้นนั้นไม่จำเป็นต้องจัดซื้อหรือรอการส่งมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่สามารถที่จะผลิตเองได้จากวัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่ เช่น เครื่องประกอบจังหวะ เป็นต้น การอบรมดังกล่าวจะช่วยให้ครูที่ทำการสอนสามารถเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์ได้ตรงกับบทเรียนที่มีอยู่ รวมทั้งสามารถที่จะผลิตสื่อการเรียนการสอนบางชิ้นเองได้ในยามที่จำเป็น ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาในด้านของการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และ วิธีการใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ถูกต้องได้มากขึ้น

ปัญหาในด้านสถานที่ จากข้อมูลพบว่า โดยส่วนมากโรงเรียนในแต่ละแห่งจะขาดสถานที่ หรือ ห้องสำหรับเรียนวิชาดนตรีโดยเฉพาะ ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหานี้ก็คือ ควรจัดสรรห้องหรือสถานที่สำหรับเรียนวิชาดนตรีโดยตรง เพื่อการเรียนการสอนในวิชานี้จะได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยลดปัญหาในด้านของกระบวนการเรียนการสอนในวิชาอื่นๆ ได้อีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากรูปแบบในการเรียนการสอนของวิชาดนตรีจะเป็นไปในลักษณะการใช้เสียงเป็นหลักใหญ่ ซึ่งถ้าไม่มีห้องสำหรับเรียนวิชาดนตรีโดยเฉพาะแล้ว ก็จะเป็นการสร้างปัญหาต่อวิชาอื่น ๆ ได้ นอกเหนือจากการสร้างห้องสำหรับเรียนวิชาดนตรีโดยเฉพาะแล้ว ในด้านของสถานที่ที่ใช้ในการเก็บโสตทัศนอุปกรณ์สำหรับนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น วิทยุ เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ โทรทัศน์ ฯลฯ มักจะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคือ สถานที่หรือห้องที่ใช้เก็บโสตทัศนอุปกรณ์ดังกล่าว อยู่ไกลจากห้องหรือสถานที่ที่ใช้เรียนวิชาดนตรีค่อนข้างมาก การนำอุปกรณ์หรือสื่อดังกล่าวมาใช้เป็นไปอย่างไม่ค่อยสะดวกนัก ทั้งปัญหาในการขนย้าย การติดตั้ง ฯลฯ ซึ่งในส่วนนี้ เสนอแนะว่า ควรให้สถานที่หรือห้องเรียนวิชาดนตรีกับห้องโสตทัศนอุปกรณ์ต่างๆ นั้น ตั้งอยู่ติดกัน หรือ ในบริเวณใกล้เคียงกัน หรือ ในอีกกรณีหนึ่ง ควรจัดให้มีการติดตั้งสื่อหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นจะต้องใช้ดังกล่าวไว้ภายในห้องเรียนวิชาดนตรี และ จัดอบรมให้ครูหรือบุคลากรผู้ทำการสอนในวิชาดนตรีนั้นได้รู้จักถึงวิธีการใช้ การติดตั้ง ที่ถูกวิธีของอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อจะได้สร้างความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว และ จะได้ลดปัญหาในส่วนของการขนย้าย ติดตั้งอุปกรณ์บ่อยครั้ง ซึ่งอาจทำให้เกิดการชำรุดเสียหายได้ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้ครูมีความสามารถในการใช้สื่อได้อย่างถูกวิธีมากขึ้น และ ช่วยแก้ปัญหาในการก่อสร้าง

อาคารหรือสถานที่สำหรับเรียนและเก็บอุปกรณ์วิชาดนตรีลดลงได้ส่วนหนึ่งอีกด้วย

ปัญหาในด้านของงบประมาณ ปัญหาในส่วนนี้ได้จัดว่าเป็นปัญหาสำคัญในการเรียนการสอนวิชาดนตรี เนื่องจากปัญหาในด้านอื่นที่เกิดขึ้นล้วนมีผลเกี่ยวเนื่องมาจากการขาดงบประมาณทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในด้านบุคลากร ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ด้านสถานที่ ด้านการผลิตสื่อ ฯลฯ ซึ่งปัญหาในจุดนี้จากข้อมูลที่ได้มาแสดงถึงข้อเสนอแนะว่า ระดับผู้บริหาร หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยตรง ควรให้การสนับสนุนและมองเห็นความสำคัญของวิชาดนตรี โดยอนุมัติงบประมาณในด้านของการบรรจุบุคลากร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอนวิชาดนตรี หรือ ควรจัดสรรงบประมาณในส่วนนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะในด้านอื่น ๆ อาจมีทางแก้ปัญหาได้โดยให้ผู้บริหารของแต่ละโรงเรียนขอทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ เท่าที่พอจะรู้จัก ซึ่งอาจเป็นการประหยัดงบประมาณได้ในส่วนหนึ่ง แต่ในด้านของการบรรจุบุคลากรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการบรรจุข้าราชการครูที่มีความชำนาญในการสอนวิชาดนตรีโดยตรงให้แต่ละโรงเรียน เพราะถ้ามีบุคลากรที่มีความชำนาญในด้านวิชาดนตรี นี้จะสามารถช่วยแก้ปัญหาในด้านอื่น ๆ ได้ อาทิเช่น สามารถผลิตสื่อและอุปกรณ์การสอนบางชนิดได้เอง จัดระบบวิธีการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น ซึ่งถ้าหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถช่วยจัดสรรงบประมาณให้ได้ในส่วนที่กล่าวมาก็จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนวิชาดนตรีได้มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านสภาพของสื่อการสอน

1.1 ความต้องการของครูดนตรีเกี่ยวกับบทเพลงร้อง บทเพลงประกอบ การร้อง มีปริมาณความเพียงพอในระดับปานกลาง

ด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอน ครูสอนวิชาดนตรีในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ในด้านปริมาณของสื่อการสอน วิชาดนตรี ส่วนใหญ่ บทเพลงร้องมีปริมาณความเพียงพอในระดับปานกลาง (จากข้อมูล ตาราง ที่ 10) อาจเป็นเพราะบทเพลงในการสอนวิชาดนตรีจัดเป็นสื่อที่ผู้สอนใช้เสมอ โดยเฉพาะ บทเพลงประกอบการร้อง เพลงที่นำมาใช้ในการสอนควรได้รับการเลือกสรรเพื่อให้เหมาะสม กับกิจกรรมต่าง ๆ และเหมาะกับผู้เรียนด้วย (ฉรุฑ์ สุทธิจิตต์ 2538) บทเพลงประกอบการ ร้องจะมีอยู่ในหนังสือแบบเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (วิชาดนตรี) โดยทางสำนักการ ศึกษา จะเป็นผู้จัดหาส่งไปให้ทุกระดับชั้นของแต่ละโรงเรียนในสังกัด จึงทำให้มีปริมาณความ เพียงพอ ในด้านคุณภาพของสื่อการสอน ส่วนใหญ่พบว่าหนังสือแบบเรียนวิชาดนตรี และ บทเพลงร้อง มีสภาพพอใช้ได้ในระดับมาก แสดงว่า สื่อการสอนดังกล่าว อันได้แก่ บท เพลงร้อง ครูสอนวิชาดนตรีมีใช้เพียงพอในระดับปานกลาง ส่วนสื่อการสอนที่พอใช้ได้ใ นระดับน้อย คือ แผ่นเสียง เครื่องเล่นแผ่นดิสก์ แผ่นดิสก์ และ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การที่ครูสอนวิชาดนตรี เห็นว่า บทเพลงร้อง และ หนังสือคู่มือการสอนวิชา ดนตรีมีสภาพพอใช้ได้ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ บทเพลงร้องมีอยู่ในหนังสือคู่มือการสอน วิชาดนตรี ซึ่งเป็นหนังสือที่ทางสำนักการศึกษาให้การสนับสนุนแก่โรงเรียนในสังกัดอย่างเพียงพอ ทำให้ครูมีหนังสือคู่มือในการสอนวิชาดนตรีเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกโรงเรียน ส่วนสื่อการสอน ประเภทแผ่นเสียง เครื่องเล่นแผ่นดิสก์ แผ่นดิสก์ และ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีสภาพพอใช้ ได้ในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะสื่อดังกล่าว เป็นเทคโนโลยีใหม่ ที่มีราคาแพง ลักษณะการ นำมาใช้ในการเรียนการสอน อาจจะทำให้เกิดปัญหาได้ค่อนข้างสูง และอาจมีใช้เป็นบาง โรงเรียนเท่านั้น อีกทั้งผู้สอนยังขาดความชำนาญในการใช้สื่อสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูล ที่ได้รับจากแบบสอบถามซึ่งแสดงอยู่ในตารางที่ 24

1.2 ด้านสถานที่ เพื่อสำหรับการสอนดนตรีพบว่า มีความเพียงพอในระดับ ปานกลาง

ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่เห็นว่า จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีในปัจจุบันมีจำนวนเพียงพอ ส่วนที่เห็นว่ามีความเพียงพอในระดับน้อย คือ จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีที่สะดวกในการสอนและเก็บสื่ออยู่ในห้องเดียวกัน การที่ครูสอนวิชาดนตรีเห็นว่า จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีมีความเพียงพอ นั้น อาจเป็นเพราะ วิชาดนตรีเป็นวิชาที่ต้องฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้สถานที่ในการเรียนการสอนเฉพาะไม่ปะปนกับห้องเรียนปกติ จึงทำให้ทุกโรงเรียนจัดให้มีห้องเรียนวิชาดนตรีโดยเฉพาะทุกโรงเรียน ส่วนจำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีที่สะดวกในการสอนและเก็บสื่อดนตรีในห้องเดียวกันนั้น มีความเพียงพอในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะ ขนาดของโรงเรียนที่ไม่เท่ากัน โรงเรียนขนาดใหญ่อาจมีขนาดห้องเรียนที่กว้างขวางสามารถจัดเก็บสื่อดนตรีไว้ในห้องเรียนดนตรีได้ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กย่อมมีความจำกัดในเรื่องของพื้นที่ใช้สอยทำให้ไม่สามารถจัดเก็บสื่อการสอนไว้ในห้องเรียนดนตรีได้

1.3 ด้านงบประมาณ พบว่าทุกรายการมีความเพียงพอในระดับต่ำ

ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเพียงพอในระดับต่ำทุกรายการ อาจเป็นเพราะ แต่ละโรงเรียนไม่ได้จัดสรรงบประมาณในด้านการจัดซื้อ ซ่อมแซมและ การเพิ่มพูนความรู้ในการผลิตสื่อทางด้านวิชาดนตรีไว้โดยเฉพาะ อาจเนื่องมาจาก ทางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านสื่อการสอนจากสำนักงานการศึกษาเป็นประจำอยู่แล้ว จึงทำให้เห็นความสำคัญในเรื่องงบประมาณในด้านการสอนค่อนข้างน้อย (ข้อมูลจากตารางที่ 25) แสดงว่าครูสอนวิชาดนตรีได้รับงบประมาณในด้านนี้น้อยมาก

1.4 ด้านการผลิต พบว่า ทุกรายการ มีความเพียงพอในระดับต่ำ

ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเพียงพอ คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อดนตรี และ เห็นว่ามีความเพียงพอในระดับน้อย คือ หน่วยบริการสื่อการสอนของโรงเรียน บริการผลิตสื่อการสอนสำหรับใช้ในการสอนดนตรี อาจเป็นเพราะลักษณะของบทเรียนที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องรู้จักฝึกฝนทักษะในการใช้อุปกรณ์ที่เป็นของจริง และ ทางโรงเรียนมีอุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

ส่วนในด้านของหน่วยบริการผลิตสื่อมีความเพียงพอในระดับน้อยนั้นอาจเป็นเพราะ ขาดบุคลากรทางด้านโสตทัศนศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของสื่อวิชาดนตรี ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ อันเป็นสาเหตุให้การผลิตสื่อดนตรีไม่เพียงพอและไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการใช้ของครูสอนวิชาดนตรี ซึ่งแสดงว่า ครูไม่สามารถผลิตสื่อทางดนตรีด้วยตนเองได้มากนัก และ ไม่มีแหล่งผลิตสื่อที่เพียงพอ

1.5 ด้านบุคลากรผู้ให้การสนับสนุน พบว่า มีการสนับสนุนในระดับมาก

ส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนในการใช้ การผลิต และการจัดซื้อ สื่อการสอนวิชาดนตรี ตลอดจนการสนับสนุนช่วยเหลือของสำนักงานการศึกษาในด้านการจัดสรรสื่อการสอนวิชาดนตรี อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของคณะครุกรรมแห่ประเทศไทย (2530) พบว่า "ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนครูในการผลิตและการใช้สื่อการสอน" ส่วนผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่นๆ ให้การสนับสนุนด้านการจัดซื้อและจัดหาสื่อการสอนดนตรี พบว่า สนับสนุนในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่นจะให้การสนับสนุนเฉพาะโรงเรียนที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ปกครอง หรือ โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม ตลอดจน โรงเรียนที่บุตรหลานของตนเรียนอยู่เท่านั้น

1.6 ด้านการใช้สื่อการสอนพบว่า ครูใช้เครื่องดนตรี เลือกสื่อดนตรี ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน และ ใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นสื่อการสอนประกอบในบางบทเรียน ในระดับมาก

ส่วนใหญ่จะใช้สื่อการสอน บางบทเรียน โดยประเภทของสื่อที่ใช้บางบทเรียนคือ เครื่องดนตรี เลือกสื่อดนตรีตรงกับเนื้อหาในบทเรียน และ ใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศันสนีย์ สุริยวงศ์ (2534) พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนเป็นครั้งคราว การใช้สื่อการสอนบางบทเรียนอาจเป็นเพราะ ความขาดแคลนเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอน (จากข้อมูล ตารางที่ 12) พบว่า โรงเรียน

ส่วนใหญ่มีเครื่องดนตรีที่ทำทำนองได้ และใช้การได้เพียงร้อยละ 14.2 เท่านั้น ส่วนการเลือกสื่อการสอนตรงกับเนื้อหาในบทเรียน และ การใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย ในบางบทเรียน อาจเป็นเพราะ ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง มีเพียงเคยอบรมเกี่ยวกับด้านดนตรีบางวิชา และ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อาจทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรวิชาดนตรี (จากข้อมูล ตารางที่ 3) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา อุดมสิน และ เกื้อจิตต์ ฉิมทับ (2533)พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จุดมุ่งหมาย และ โครงสร้างของหลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ซึ่งแสดงว่า ครูสอนวิชาดนตรีขาดความเข้าใจในการใช้สื่อการสอนที่ถูกต้อง และ อาจเนื่องมาจากการขาดแคลนสื่อหรือเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอน จึงทำให้ใช้สื่อดังกล่าวเพียงบางบทเรียน

2. ด้านปัญหาการใช้สื่อการสอน

เมื่อพิจารณาภาพรวมแล้ว ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่มีปัญหาการใช้สื่อการสอนในระดับ ปานกลาง มีหัวข้อที่น่าสนใจดังนี้

2.1 ด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอน ครูสอนวิชาดนตรีมีปัญหา ขาดแคลนเครื่องดนตรีที่ทำทำนอง (เปียโน, อีเล็คโทน, ระนาด ฯลฯ) และ ขาดแคลนเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา อุดมสิน และ เกื้อจิตต์ ฉิมทับ (2533)พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ประสบปัญหาขาดแคลนเครื่องดนตรีสำหรับให้นักเรียนฝึกฝน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เครื่องดนตรีที่ทำทำนอง และ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เป็นสื่อการสอนที่มีราคาแพง โรงเรียนไม่มีงบในการจัดซื้อ และ ทางสำนักงานการศึกษา ไม่สามารถจัดหาให้กับทุกโรงเรียนได้

ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะดังนี้ ในด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอน ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น อาจแก้ไขได้ โดยการจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อสื่อเพื่อนำมาใช้

ประกอบในการเรียนวิชาดนตรี เพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาคัดเลือกจัดซื้อสื่อที่มีใช้อยู่ และ จัดซื้อสื่อที่นำมาประกอบบทเรียนแล้วจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนการสอน

2.2 ด้านบุคลากร ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ ไม้ได้รับค่า แนะนำเกี่ยวกับด้านการใช้และการผลิตสื่อดนตรีจากหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา เท่าที่ ควร และ ครูวิชาดนตรีมีไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา อุดมสิน และ เกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2533) ที่พบว่า โรงเรียนขาดการติดต่อประสานงานกับแหล่งวิชาการ ทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์ และ ไม้ได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์เท่าที่ควร ทั้งนี้จาก การวิจัยพบว่า หน่วยศึกษานิเทศก์ ไม้เคยจัดให้มีการอบรมการสอนดนตรีในโรงเรียน อีกทั้ง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครมีมากถึง 427 โรงเรียน จึงทำให้ศึกษา นิเทศก์ทางด้านดนตรีมีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ส่วนปัญหาครูสอนวิชาดนตรีมีไม่ เพียงพอ เมื่อศึกษาจากข้อมูลแล้วพบว่า จากจำนวนครูที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 335 คน จบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรงเพียง 72 คน เท่านั้น ซึ่งนับว่า น้อยมาก ครูสอนวิชา ดนตรีส่วนใหญ่จะเป็นครูที่สอนวิชาอื่น ๆ ที่เคยได้รับการอบรม หรือ ศึกษาและฝึกฝนดนตรีด้วย ตนเอง ซึ่งต้องสอนวิชาอื่น ๆ และ สอนวิชาดนตรีด้วย และ มีความมั่นใจในการสอนดนตรี น้อย และ ไม้ค่อยพอใจ ถ้ามีทางเลือกอยากสอนวิชาอื่นมากกว่า จึงทำให้ครูสอนวิชาดนตรีโดย ตรงมีไม่เพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา ซึ่ง อาจทำได้โดย การคัดเลือกบุคลากรที่จะต้องทำการสอนวิชาดนตรี โดยการบรรจุบุคลากรที่มี ความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาดนตรีโดยตรงไปทำการสอน และ อาจจัดให้มีการอบรม เทคนิค และ วิธีการสอนที่ถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญในการสอนวิชาดนตรี แก่บุคลากรที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการเรียนการสอนวิชาดนตรีดังกล่าว

2.3 ด้านสถานที่ พบว่า ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาด แคลนตู้เก็บสื่อการสอน สภาพห้องเรียนวิชาดนตรีที่มีอยู่ไม่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนวิชาดนตรี

และสภาพห้องเรียนวิชาคณิตไม่เอื้อต่อการใช้สื่อการสอนคณิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในห้องเรียนวิชาคณิต ไม่มีตู้สำหรับเก็บสื่อคณิตโดยเฉพาะ ประกอบกับห้องเรียนวิชาคณิตไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนวิชาคณิต ซึ่งอาจเป็นเพราะห้องเรียนคณิตในปัจจุบันได้ถูกออกแบบมาให้ เป็นห้องเรียนวิชาสามัญ เหมือนกันทุกห้อง อาจทำให้สถานที่ในการเรียนคับแคบไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรมคณิต อีกทั้งห้องเรียนคณิตในปัจจุบันก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอนด้วย เพราะสื่อการสอนคณิตส่วนใหญ่ จะมีรูปแบบทั้งเคลื่อนที่ได้ และ เคลื่อนที่ไม่ได้ อีกทั้งขนาดห้องอาจจะเล็กคับแคบ ห้องเรียนวิชาคณิตควรจะเป็นห้องโล่งที่มีขนาดใหญ่พอสมควร เพราะกิจกรรมคณิตที่สอนในปัจจุบันต้องมีสถานที่ให้นักเรียนได้ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกาย ฝึกการปฏิบัติเครื่องดนตรี ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา อุดมสิน และ เกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2533) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องเรียนสำหรับเรียนคณิตโดยเฉพาะ

ปัญหาของด้านสถานที่ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้ ในแต่ละโรงเรียนควรจัดหรือปรับปรุงให้มีห้องเรียนสำหรับเรียนวิชาคณิตโดยเฉพาะ และ ออกแบบให้ลักษณะของห้องเรียนวิชาคณิตมีรูปแบบที่ตรงกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งต้องอาศัยสถานที่ที่เป็นสัดส่วน มีบริเวณกว้าง และ ใหญ่พอสมควร ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ด้านงบประมาณ ครูสอนวิชาคณิตส่วนใหญ่ มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณในการซ่อมแซมสื่อการสอนวิชาคณิต และ โรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับซื้อหรือผลิตสื่อการสอนวิชาคณิต อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่ได้ตั้งงบประมาณในส่วนนี้ไว้ อีกทั้งสื่อการสอนวิชาคณิต ทางสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นผู้จัดสรรมาให้ทางโรงเรียน ซึ่งสื่อที่จัดสรรมาให้อาจไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือการจัดกิจกรรมของครูสอนวิชาคณิตแต่ละโรงเรียน ทำให้ครูต้องจัดซื้อหรือผลิตสื่อการสอนขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอนด้วยเงินส่วนตัว เพราะสื่อการสอนคณิตเป็นสื่อเฉพาะไม่เหมือนกับสื่อการสอนวิชาอื่น ๆ สื่อดังกล่าวจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ จากนามธรรม ให้เป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะดังนี้ ในด้านของงบประมาณจากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเป็นการขาดงบประมาณสำหรับการจัดซื้อและซ่อมแซมสื่อการสอน ซึ่งอาจแก้ปัญหาได้โดยการจัดสรรงบประมาณในด้านการสนับสนุนวิชาดนตรีเพิ่มมากขึ้น หรือในแต่ละโรงเรียนอาจตั้งงบประมาณสำหรับส่วนนี้ไว้โดยเฉพาะ และ ทางสำนักงานการศึกษาอาจสำรวจวัตถุประสงค์หรือลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่ ก่อนการจัดสรรสื่อให้กับโรงเรียนในแต่ละครั้ง เพื่อจะได้สื่อที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ถูกต้องในการเรียนการสอน และไม่เป็นการสูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์

2.5 ด้านการผลิต ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดทักษะในการผลิตสื่อการสอนบางประเภท ขาดความรู้และประสบการณ์ในการตัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสื่อดนตรีประกอบการสอน อีกทั้งขาดความรู้ในการผลิต จากการวิจัยพบว่า ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่ เคยอบรมการผลิตสื่อมาบ้างในสถาบันการศึกษา และ เคยผลิตสื่อใช้เองในระดับปานกลาง แต่ก็ยังคงมีปัญหาอยู่ อาจเป็นเพราะ ครูสอนวิชาดนตรีที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี ซึ่งแสดงว่าจบการศึกษามานานแล้ว ประกอบกับ ในขณะที่ทำการสอนไม่ได้รับการอบรมในด้านการผลิตสื่อการสอนดนตรีใหม่ ๆ ที่ทันสมัย จึงทำให้ครูสอนวิชาดนตรีขาดทักษะในการผลิต หรือ อาจเป็นเพราะครูไม่มีเวลาในการผลิต เพราะมีชั่วโมงสอนมากในแต่ละวัน

สำหรับปัญหาในด้านการผลิต ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะดังนี้ ควรจัดให้มีการอบรม ในเรื่องการผลิตสื่อที่สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในวิชาดนตรีได้ ให้แก่ครูสอนวิชาดนตรีทุกโรงเรียน ตลอดจนแนะนำถึงลักษณะและวิธีการใช้สื่อที่ถูกต้องจากบุคลากรที่มีความรู้ และ มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตสื่อโดยตรง อันจะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านความสามารถของครูที่ทำการสอนวิชาดนตรีเพิ่มมากขึ้น และ อาจช่วยลดปัญหาในด้านการขาดแคลนสื่อการสอนได้อีกทางหนึ่ง

3. ความต้องการสื่อการสอน และ ความต้องการคำแนะนำในการใช้

3.1 ด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการสอน พบว่า

3.1.1 ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่ต้องการวีดิทัศน์เกี่ยวกับดนตรี ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ครูสอนวิชาดนตรี ส่วนใหญ่เคยอบรมเกี่ยวกับวิชาดนตรีบางวิชา ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ จบการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์เป็นส่วนใหญ่ (จากข้อมูล ตารางที่ 3) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องการวีดิทัศน์เกี่ยวกับดนตรี เพราะสื่อดังกล่าว จะช่วยทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนได้ยินเสียง และ เห็นภาพประกอบ สามารถฝึกปฏิบัติได้จากวีดิทัศน์ดังกล่าว และ วีดิทัศน์ยังเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานไปกับบทเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศันสนีย์ สุริยวงศ์ (2534) พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ และประเภทเทคนิคอยู่ในระดับมาก

3.1.2 วารสารทางดนตรี หนังสือสารานุกรมและพจนานุกรมทางดนตรี หนังสืออ้างอิงทางดนตรี และ แผนภูมิเพลง ครูมีความต้องการในระดับมาก (จากข้อมูล ตารางที่ 10 - 15) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา อุดมสิน และ เกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2533) พบว่า ครูสอนดนตรียังขาดแคลนหนังสือคู่มือครู ตำรา หนังสืออ้างอิงสำหรับให้ครูศึกษา อาจเป็นเพราะสื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น วารสารทางดนตรี หนังสือสารานุกรมและพจนานุกรมทางดนตรี เป็นเอกสารที่สามารถให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า และ ใช้เป็นหนังสืออ้างอิงในการเรียนการสอนวิชาดนตรี ซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าวมีราคาแพง ห้องสมุดของแต่ละโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อหรือจัดหาสำหรับให้ครู และ นักเรียนได้ค้นคว้าในห้องสมุดโรงเรียนได้

3.1.3 แผนภูมิเพลง ครูมีความต้องการในระดับมาก อาจเป็นเพราะลักษณะของแผนภูมิ ลักษณะการเขียนโน้ตเพลงลงบนแผนภูมิ ลายมือของครู เป็นข้อจำกัดในการทำแผนภูมิ ครูสอนวิชาดนตรียังไม่สามารถที่จะผลิตขึ้นเองได้ หรือ ผลิตได้ก็อาจจะไม่ถูกต้อง

หรือสวยงามเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูไม่มีเวลาในการผลิตหรือจัดทำอันเนื่องมาจากมีภาระหน้าที่หลายด้าน และมีชั่วโมงสอนมาก อีกทั้งขาดประสบการณ์ในการผลิตสื่อดังกล่าว

3.2 ด้านสถานที่ พบว่า ครูสอนวิชาดนตรี มีความต้องการ ทุ้เก็บสื่อการสอนดนตรี จำนวนห้องเรียนวิชาดนตรีที่สะดวกในการสอนและเก็บสื่อดนตรีในห้องเดียวกัน และจำนวนห้องเรียนที่สะดวกต่อการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการดังกล่าว อาจเป็นเพราะ ครูสอนวิชาดนตรีต้องการความเป็นสัดส่วนของห้องดนตรี แต่เนื่องมาจากความจำกัดในด้านสถานที่ของแต่ละโรงเรียน ซึ่งจะมีขนาดและจำนวนห้องเรียนไม่เท่ากัน บางโรงเรียนมีห้องเรียนดนตรีขนาดใหญ่ สามารถจัดเก็บสื่อและใช้สื่อการสอนภายในห้องเรียนดนตรีได้ บางโรงเรียนมีห้องเรียนดนตรีขนาดเล็ก ไม่เหมาะกับการเก็บสื่อดนตรีไว้ในห้อง ต้องอาศัยห้องอื่น ๆ ในการเก็บสื่อ ทำให้ไม่สะดวกในการเรียนการสอน

3.3 ด้านงบประมาณ พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการงบประมาณในการเพิ่มพูนความรู้ของครูในด้านการอบรมการผลิตสื่อดนตรี งบประมาณที่ได้รับในการจัดซื้อสื่อทางดนตรีสำหรับใช้ในการเรียนการสอน และงบประมาณที่ได้รับในการซ่อมแซมสื่อดนตรีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงความต้องการในด้านงบประมาณ แล้ว เห็นว่า การที่ครูมีความต้องการงบประมาณในการเพิ่มพูนความรู้ในด้านการอบรมการผลิตสื่อดนตรีนั้น อาจเป็นเพราะ ครูส่วนใหญ่มีอายุการทำงานสูงกว่า 10 ปี แสดงว่าจบการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว (จากข้อมูลตารางที่ 2) ทำให้ความรู้ในด้านการผลิตสื่อลดน้อยลง อีกทั้งทางโรงเรียนไม่เคยจัดอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนดนตรี (จากข้อมูลตารางที่ 9) ประกอบกับโรงเรียนไม่มีงบประมาณในส่วนนี้ จึงทำให้ครูมีความต้องการงบประมาณในการเพิ่มพูนความรู้ในด้านการผลิตสื่อดนตรีเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน ส่วนงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อ และซ่อมแซมสื่อการสอนดนตรี ที่มีความต้องการในระดับ มาก นั้น อาจเป็นเพราะ ครูสอนวิชาดนตรีต้องการที่จะพัฒนารูปแบบสื่อการสอนให้ทันสมัย ตรงกับเนื้อหาบทเรียน และ ซ่อมแซมสื่อที่ชำรุดเสียหายให้ใช้งานได้ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจ

เนื่องมาจาก สื่อการสอนที่ได้รับจากสำนักงานการศึกษา ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน จึงมีความต้องการงบประมาณในส่วนนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา อุดมสิน และ เกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2533) พบว่า ครูสอนวิชาดนตรีส่วนใหญ่ขาดงบประมาณสำหรับสร้าง และ ซ่อมแซมสื่อการสอน

3.4 ด้านการผลิตสื่อ พบว่า มีความต้องการ ให้หน่วยบริการผลิตสื่อการสอนของโรงเรียน ผลิตสื่อสำหรับใช้ในการเรียนการสอนดนตรี และ ต้องการเวลาในการผลิตสื่อการสอนดนตรี ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ครูสอนวิชาดนตรี มีชั่วโมงสอนมากในแต่ละสัปดาห์ ส่วนใหญ่จะสอนวิชาดนตรีทุกระดับชั้น ตั้งแต่ ป.1 - ป.6 (จากข้อมูลตารางที่ 4) ทำให้ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการสอนสำหรับใช้ในการเรียนการสอน อีกทั้งการที่ครูต้องการให้หน่วยบริการผลิตสื่อการสอนของโรงเรียนผลิตสื่อการสอนดนตรีให้ อาจเป็นเพราะ จะได้เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระในด้านการผลิตสื่อดนตรีให้กับครูสอนวิชาดนตรีอีกทางหนึ่ง

3.5 ด้านบุคลากรผู้ให้การสนับสนุน พบว่า มีความต้องการการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่น ๆ ให้การสนับสนุนด้านการจัดซื้อและจัดหาสื่อการสอนดนตรี ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการขอรับการสนับสนุนในด้านการจัดซื้อหรือจัดหาสื่อดนตรี อีกทั้งการขาดงบประมาณของทางโรงเรียนด้วย ทำให้ครูต้องการการสนับสนุนจากผู้ปกครองนักเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดซื้อหรือจัดหาสื่อดนตรี อีกทั้งเป็นการแบ่งเบาภาระในด้านงบประมาณของโรงเรียน

3.6 ด้านการใช้สื่อ พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำในการใช้ เครื่องดนตรี และ กิจกรรมเน้นจังหวะ ในระดับมาก นอกนั้นต้องการคำแนะนำในการใช้ ในระดับปานกลาง (จากข้อมูลตารางที่ 20 - 22) การที่ครูสอนวิชาดนตรี ต้องการคำแนะนำในการใช้เครื่องดนตรี และ กิจกรรมเน้นจังหวะ ในระดับมาก นั้น อาจเป็นเพราะ ความรู้ทางด้านดนตรีของครูส่วนใหญ่ จะเคยอบรมเกี่ยวกับด้านดนตรีบางวิชา ศึกษาค้นคว้า และ ผักผ่อนด้วย

ตนเอง ซึ่งไม่ได้จบทางด้านดนตรีโดยตรง (จากข้อมูลตารางที่ 3) ทำให้ไม่มีความชำนาญในทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี และ วิธีการในการสอนกิจกรรมดนตรี จึงต้องการคำแนะนำในการใช้เครื่องดนตรีที่ถูกต้อง ตลอดจนวิธีการสอนกิจกรรมเน้นจังหวะที่ถูกวิธี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา อุดมสิน และ เกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2533) พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาดนตรี

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากข้อมูลที่ได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอจะสรุปข้อเสนอแนะในการช่วยปรับปรุงพัฒนา และ แก้ปัญหา จากปัญหาที่พบในการวิจัย คือ

1. สภาพสื่อการสอน ควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อสื่อทางดนตรีที่ทันสมัย มีสภาพดี ให้แก่โรงเรียนทุกโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ และผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูดนตรีได้ใช้อุปกรณ์หรือสื่อในการเรียนการสอนทุกบทเรียน
2. ปัญหาการใช้สื่อการสอน ควรจัดให้มีการอบรมด้านเทคนิค วิธีการสอน และการผลิตสื่อดนตรี ที่ถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชาดนตรี และนักเทคโนโลยีทางการศึกษาให้แก่บุคลากรที่ทำการสอนวิชาดนตรี
3. ความต้องการสื่อการสอน ควรจัดหาแหล่งความรู้ หรือ อุปกรณ์ทางดนตรี เช่น วิกิทัศน์เกี่ยวกับดนตรี ตู้เก็บสื่อดนตรี หนังสืออ้างอิงทางดนตรี เครื่องดนตรี เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในระดับประถมศึกษา เป็นการจัดประสบการณ์ดนตรีให้กับผู้เรียนดนตรี ได้เรียนรู้สาระดนตรีพื้นฐาน ตลอดจนสุนทรีย์รสเพื่อความซาบซึ้งในดนตรีตามวัยของเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านดนตรีในระดับที่สูงขึ้น ผู้สอนควรจัดกิจกรรมดนตรีอันเป็นเรื่องของ ศิลปะทางโสตศิลป์ อันเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสวยงาม

งาม สุนทรียศาสตร์จึงเป็นรากฐานสำคัญด้านหนึ่ง และในการจัดกิจกรรมดนตรี ควรให้
 ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ทางด้านดนตรี เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการร้อง ทักษะการ
 เคลื่อนไหว ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการอ่าน และ เขียนโน้ต ทักษะในการคิดสร้าง
 สรรค์ทางดนตรี ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ทางดนตรี เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ
 ในสุนทรียรสทางดนตรี ตลอดจนมีคุณภาพ และ ประสิทธิภาพในการเรียน การฝึกทักษะต่าง ๆ
 เหล่านี้จะสำเร็จได้ก็ต้องขึ้นกับครูผู้สอนที่จะคิดค้นหาเทคนิควิธีการสอน ตลอดจนการหาและ
 การใช้สื่อการสอน เพื่อทำให้การเรียนมีคุณภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนดนตรีให้ได้ผลขึ้นอยู่กับ การปลูกฝังความเข้าใจและสร้างเสริม
 ทัศนคติที่ดีในด้านดนตรีให้แก่ นักเรียน ผู้สอนควรสอนให้ครบถ้วนทั้ง เนื้อหาดนตรีและทักษะดนตรี
 โดยอาศัยสื่อการสอนดนตรีเป็นเครื่องมือในการช่วยปลูกฝังความเข้าใจดังกล่าว อีกประการหนึ่ง
 การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ต้องอาศัยผู้บริหารโรงเรียนที่เห็นความ
 สำคัญของวิชาดนตรี ให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน ควรจัดให้มีการอบรมวิชาดนตรีแก่ผู้บริหาร
 โรงเรียน เพื่อให้มีความเข้าใจในวิชาดนตรีมากขึ้น เล็งเห็นความสำคัญของวิชาดนตรีในโรงเรียน
 เพื่อเป็นช่องทางที่จะช่วยเหลือครูผู้สอน ทั้งในแง่การศึกษาอบรม จัดหาอุปกรณ์ดนตรีสำหรับเด็กให้
 สามารถทำการเรียนและการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อ เสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบสื่อการสอนวิชาดนตรี โดยเน้นทางด้านการผลิตสื่อดนตรี
 การนำไปใช้ในการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษา
 สังกัดอื่น ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์
 หารูปแบบสื่อการสอนวิชาดนตรีให้เป็นมาตรฐานในการเรียนการสอนวิชา
 ดนตรีต่อไป